

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Raadsinformatiebrief uitvoeringsprogramma beeldende kunst 2025 2026	3713945		10 december 2024

Geachte leden van de raad,

In 2021 is de kunst- en cultuurnota "samen meer voor kunst en cultuur" door uw raad vastgesteld. In 2024 is deze nota met 2 jaar verlengd tot 2026. In de tussenrapportage die bij deze verlenging is opgeleverd heeft u kunnen lezen welke onderdelen van de kunst- en cultuurnota uitgevoerd worden in 2025 en 2026. Onderdeel hiervan is het atelierbeleid en het voornemen om meer ruimte te bieden aan jonge nieuwe makers (speerpunt 8 en 9). Omdat beide speerpunten het beoogde effect hebben om ruimte te creëren voor verjonging en vernieuwing (programmaliijn 3) hebben we deze doelstellingen gezamenlijk opgepakt in een breder uitvoeringsprogramma voor Beeldende Kunst en Vormgeving (UP BKV). In deze brief willen we u informeren over de samenstelling van dit uitvoeringsprogramma en de beoogde doelen van de verschillende onderdelen.

Onderdelen UP BKV 2025/2026

Het uitvoeringsprogramma bestaat uit verschillende onderdelen die op verschillende manieren bijdragen aan de instroom en doorstroom van (jong) nieuw talent en het vergroten van de zichtbaarheid van de creatieve sector:

- We voeren een systeem in dat de doorstroom binnen het atelierbestand bevordert.
- We maken een vast aandeel van de bestaande ateliers beschikbaar voor (jonge) nieuwe makers.
- We richten een projectsubsidie in voor creatieve broedplaatsen.
- We doen aanpassingen in de subsidiemethodiek van bestaande regelingen.
- We maken de creatieve sector zichtbaarder en toegankelijker voor makers en publiek met een digitaal platform voor beeldende kunst.
- Gelijktijdig aan de uitvoering van dit programma zetten we in op het (al dan niet tijdelijk) vergroten van het atelierbestand binnen verschillende stedelijke ontwikkelingen van de SHE.

Strategische Agenda

Dit uitvoeringsprogramma sluit op verschillende onderdelen aan op de Strategische Agenda van Hengelo. We versterken het vestigingsklimaat voor (jong) nieuw talent. De zichtbare sociaal-economische impact van de creatieve sector op de omgeving vergroot de levendigheid van de stad met name op die plekken die in ontwikkeling zijn.

Talentopgave

De uitvoeringsregeling "projectsubsidie broedplaatsen (2025)" is onderdeel van bestedingsvoorstel van het aanjaagbudget Talentopgave maar wordt binnen het UP BKV uitgevoerd (zie zomernota 2024-2028 25-NB-5.2).

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

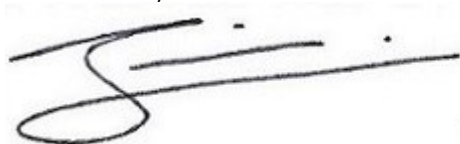
Financiering

Binnen de huidige kunst- en cultuurnota is er geen budget verbonden aan zowel het atelierbeleid als de mogelijkheden voor broedplaatsen. De verwachting is dat het nieuwe atelierbeleid budgetneutraal kan worden doorgevoerd. Zoals hierboven beschreven hebben we voor de projectsubsidie broedplaatsen binnen de integrale afweging van de zomernota 2024-2028 dekking gevonden vanuit het aanjaagbudget Talentopgave.

Vervolg

Met het UP BKV leggen we de verbinding tussen bestaande en nieuwe voorzieningen in relatie tot (jong) nieuw talent. We bieden fysiek de ruimte voor verjonging en vernieuwing en versterken de zichtbaarheid van de creatieve sector. Door monitoring en prestatieafspraken gebaseerd op nog in te richten beleidsindicatoren willen we in de jaren tot aan de formulering van het nieuwe kunst- en cultuur omgevingsprogramma vanaf 2027 inzicht krijgen in hoe de uitvoering van dit programma voor beeldende kunst en vormgeving bijgedragen heeft aan de vooraf gestelde doelen en ambities en wat de uitkomst ons verteld over het vestigingsklimaat voor creatief talent in de regio.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

A large, stylized sign for 'CREATIVE TERMINAL PROJECTRUIMTE' is mounted on a brick building. The letters are white with a blue outline and a circuit-like pattern. The background shows a brick building and a colorful sculpture of a bird's head.

CREATIVE
TERMINAL
PROJECTRUIMTE

Maalstroom

Ruimte voor verjonging
en vernieuwing

Uitvoeringsprogramma
BKV 2025-2026
mei 2024

hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Inleiding

Hengelo wil graag een aantrekkelijke stad zijn voor (jong) nieuw talent. In de in 2021, door de raad vastgestelde Cultuurnota; "Samen meer voor kunst en cultuur" is het beleidsdoel opgenomen om het atelierbeleid opnieuw vorm te geven en ruimte te bieden aan (jonge) nieuwe makers. Beoogd effect van beide voornemens (speerpunt 23. en speerpunt 32.) is om "jonge makers en kunstenaars ruimte te geven om zich te ontwikkelen. *Ook willen we creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo, door het creëren van broedplaatsen (ruimte voor jonge makers)*".¹

Hengelo heeft zo'n 30 gesubsidieerde ateliers die door twee stichtingen worden beheerd en beschikbaar worden gesteld voor professioneel beeldend kunstenaars. Hiernaast zijn er enkele creatieve broedplaatsen actief binnen Hengelo die elk op een eigen manier ruimte bieden aan creatief talent. Om zowel de ateliers als de creatieve broedplaatsen beschikbaar te houden voor de huidige en toekomstige generatie makers willen we een kwalitatieve aanpassing doen aan het atelierbeleid, de instroom van nieuw talent bevorderen bij ateliervoorzieningen en creatieve broedplaatsen en de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de creatieve sector vergroten.

Hiervoor:

- Voeren we een systeem van doorstroom in binnen het atelierbestand.
- Maken we een vast aandeel van de bestaande ateliers beschikbaar voor (jonge) nieuwe makers.
- Richten we een projectsubsidie in voor jonge nieuwe makers bij creatieve broedplaatsen
- Doen we aanpassingen in de subsidiemethodiek van bestaande regelingen
- Maken we de creatieve sector zichtbaarder en toegankelijker voor makers en publiek met een digitaal platform voor beeldende kunst.

Door naast doorstroom ook een investering te doen die de instroom van nieuw talent op gang brengt, brengen we verschillende stromen op gang die leiden tot een maalstroom van zichtbare creatieve initiatieven in de stad die elkaar versterken en aanvullen.

In voorbereiding op de samenstelling van dit uitvoeringsprogramma zijn er verschillende plenaire sessies met stakeholders georganiseerd om input op te halen en samenwerking in uitvoering van dit programma te verzekeren. Een samenvatting van de uitkomsten van deze sessies zijn als bijlage toegevoegd (bijlage 1) De adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) heeft desgevraagd een advies opgesteld naar aanleiding van hun bevindingen (bijlage 2).

¹ Bron: Cultuurnota "samen meer voor kunst en cultuur" (2021)

Inhoud

Wat willen we bereiken	pag. 4
• Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor (jonge) nieuwe makers	pag. 4
• Een zichtbare creatieve sector	pag. 4
• Hengelo en de regio op de kaart	pag. 4
Hoe is het nu	pag. 5
• Atelieraanbieders	pag. 5
• Subsidieregeling en - methodiek	pag. 5
• Vergelijking met andere steden	pag. 5
• De ontwikkeling van creatieve broedplaatsen	pag. 5
• Atelierwoningen	pag. 5
Wat gaan we anders doen	pag. 6
Wat is daarvoor nodig	pag. 7
• Instroom van nieuw talent	
· Instroom bij ateliervoorzieningen	pag. 8
· Instroom bij creatieve broedplaatsen	pag. 8
• Stroomversnelling binnen het bestaande atelierbestand	pag. 9
• Doorstroom van talent	pag. 9
• Het creëren van een onderstroom	pag. 9
· Kwalitatieve- kwantitatieve monitoring	
• Vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de creatieve sector	pag. 10
· Digitaal platform beeldende kunst	
Conclusie	pag. 11
Aanbevelingen	pag. 11
Aanvullende informatie - bijlagen	
1. Uitkomsten plenaire sessies	pag. 13
2. Advies adviescommissie BKV	pag. 17

Wat willen we bereiken

Vestigingsklimaat

Door een versterking van de culturele infrastructuur met goede voorzieningen voor kunstenaars dragen we bij aan de maatschappelijke- en economische impact die de creatieve sector heeft op de stedelijke dynamiek. Het is een wisselwerking die uiteindelijk het vestigingsklimaat voor jonge talentvolle makers en creatieve ondernemers bevordert en de leefbaarheid van Hengelo versterkt.

Een solide atelierbeleid, als onderdeel van dit uitvoeringsprogramma, biedt de basis waarop de zichtbaarheid van beeldende kunst in de stad kan groeien. Met ruimte voor nieuw talent wordt de positie van kunstenaars en creatieve ondernemers in de stad vergroot. Hiermee wordt het belang van de aanwezigheid van maakplaatsen in het algemeen onderstreept.

Een zichtbare creatieve sector

De ambitie van Hengelo richting 2040 is om talent aan te trekken en te behouden. Hierbij gaat veel aandacht uit naar het boeien en binden van de knappe koppen en gouden handen. Een levendige stad met een bijpassende stedelijke dynamiek is hiervoor nodig. De creatieve sector en haar zichtbare aanwezigheid in de stad brengt deze gevraagde dynamiek. Werkplaatsen voor kunstenaars hebben naast een voorziening voor en van kunstenaars ook een impact op hun directe omgeving en beleving van de stad en dragen daardoor bij aan de aantrekkelijkheid van de stad.

Hengelo en de regio op de kaart

De groeiambitie van Hengelo en de hieraan verbonden opgaven beperken zich niet tot het lokale niveau. Het binden en boeien van talent moet leiden tot een toptechnologische regio waar veel ruimte is voor nieuwe initiatieven. Hierin trekken we samen op met andere gemeenten in de regio. Dit zorgt ervoor dat we niet concurreren met andere steden maar kijken hoe we elkaar kunnen aanvullen en versterken. Hierdoor kan het zo zijn dat het aanbod van zowel ruimte als talent er voor zorgt dat er uitwisseling van makers plaatsvindt binnen de regio.

De stad Hengelo heeft met een aantal grote stedelijke ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van de Koninklijke Machinefabriek Stork (KMS), de Spoorzone Hengelo/Enschede (SHE) en Hart van Zuid (HVZ), zeker voor wat betreft de aanloopfase naar ontwikkeling, ruimte beschikbaar voor beeldend kunstenaars en creatieve ondernemers. Hierin liggen kansen voor de creatieve sector om te laten zien wat hun impact op de omgeving is en wat het belang van hun permanente aanwezigheid is voor een leefbare stad.

Hoe is het nu

Atelieraanbieders

Om ruimte te geven aan de uitvoering van de beroepspraktijk van professioneel beeldend kunstenaars werkt de gemeente op dit moment samen met twee atelierorganisaties (SWWK en Ateliers '93) Zij beheren en onderhouden in opdracht van de gemeente gezamenlijk een 30 tal ateliers. De gemeente geeft voor deze opdracht jaarlijks een subsidie waardoor deze ateliers betaalbaar kunnen worden aangeboden. Naast de gesubsidieerde atelierorganisaties is er een aantal andere aanbieders van werkruimtes voor kunstenaars zoals leegstandbeheerders en commerciële

en particuliere aanbieders. Ook bieden broedplaatsen projectruimte voor kunstenaars aan.

Vergelijking met andere steden

Niet elke stad of plaats heeft gesubsidieerde ateliervoorzieningen voor beeldend kunstenaars. Ook verschilt het sterk in de wijze hoe dit georganiseerd is en wat de rol van de gemeente hierin is. Onderstaand overzicht geeft een beeld van steden die het atelieraanbod op min of meer vergelijkbare wijze met Hengelo gesubsidieerde ateliers bij atelierbeheerorganisaties hebben ondergebracht.

Stad	Aantal ateliers	Aantal inwoners	Ratio inwoneraantal/ateliers
	<i>Gesubsidieerd en permanent atelierbestand</i>	<i>X 1000</i>	<i>/1000</i>
Zwolle	60	132	4,5
Amstelveen	18	94	1,9
Den Bosch	83	158	5,2
Nijmegen	114	182	6,2
Bergen op Zoom	24	69	3,4
Dordrecht	43	121	3,5
Hengelo	30	85	3,5
Gemiddelde	53	108	4

Op basis van bovenstaande vergelijking met vergelijkbare ateliervoorzieningen in andere steden, scoort Hengelo op de ratio inwoneraantal/ateliers 0,5 onder het gemiddelde van 4. Om tot een gemiddelde te komen is een groei van 23 permanente ateliers nodig.

NB: deze cijfers zijn gebaseerd op het aantal permanent aanwezige ateliers in genoemde steden. Veel steden hebben naast deze permanente ateliers een aantal ateliers dat tijdelijk beschikbaar is. Omdat dit in elke stad anders is geregeld, is een vergelijking op basis van die getallen niet te maken.

Subsidieregeling

Op basis van de subsidie uitvoeringsregeling Beeldende Kunst, wordt de subsidie voor zowel het SWWK als Ateliers '93 subsidie verleend voor; "het beheren en verhuren van atelierruimten aan professioneel beeldend kunstenaars uit Hengelo."

Op dit moment worden de ateliers verhuurd voor onbepaalde tijd. Dit heeft tot gevolg dat de doorstroom en daarmee ruimte voor (jonge) nieuwe makers binnen het bestaande atelierbestand minimaal is.

Subsidiemethodiek

De huidige subsidiemethodiek is sterk gericht op de financiële verantwoording over de verstrekte subsidie. Omdat de ateliervoorzieningen veelal gebruik maken van gemeentelijk vastgoed is deze vorm van verantwoorden onnodig drukkend. We onderzoeken de mogelijkheden om een deel van de financiële verantwoording over het gebruik van het gemeentelijk vastgoed beter te faciliteren voor ateliervoorzie-

ningen. Hierdoor ontstaat er ruimte om in de samenwerking tussen de gemeente en de uitvoeringsorganisaties meer nadruk te leggen op monitoring van de vraag en het aanbod en kwalitatieve beleidsindicatoren die de maatschappelijke output van deze organisaties beschrijven.

De ontwikkeling van creatieve broedplaatsen

Naast de genoemde atelierorganisaties, bieden creatieve broedplaatsen ook werkruimte voor kunstenaars aan. Dit gebeurt vaak op projectbasis. De afgelopen jaren hebben verschillende broedplaatsen in Hengelo hun activiteiten en programmering uitgebreid mede met behulp van incidentele subsidies van de gemeente Hengelo. De gemeente heeft geen structurele subsidierelatie met de creatieve broedplaatsen.

Atelierwoningen

Naast ateliers biedt het SWWK ook woonruimte aan voor professioneel beeldend kunstenaars. Omdat het hier gaat om afspraken tussen de stichting en de woningbouwvereniging is er op basis van beleidskaders geen grond om hier een aanpassing in aan te brengen. Bovendien genieten deze onderhuurders huurbescherming.

Naast afspraken voor atelierwoningen die via de woningbouwstichting worden verhuurd, is er een tweetal atelierwoningen gesitueerd in gemeentelijk vastgoed. Vanwege de locatie, staat en verhuurconstructie, is handhaving van deze atelierwoningen voor de toekomst niet haalbaar. Huisvesting van kunstenaars is geen gemeentelijke taak en is in strijd met de vastgoedkaders zoals deze zijn opgenomen in het accommodatiebeleid. Om het vestigingsklimaat voor

kunstenaars in de toekomst wel te verbeteren onderzoeken we meerdere concepten van huisvesting waaronder artist in residence projecten. Hierbij kan tijdelijk beschikbare woon-

ruimte op korte termijn bijdragen aan het versterken van het vestigingsklimaat.

Wat gaan we anders doen

Hengelo heeft in de basis goede voorzieningen voor professioneel beeldend kunstenaars. Twee atelierorganisaties beheren ateliers waar kunstenaars kunnen werken aan hun beroepspraktijk. Met de komst van creatieve broedplaatsen in de stad is het netwerk van beeldende kunst voor (jonge) nieuwe makers en publiek in potentie toegankelijker geworden. Om er voor te zorgen dat de voorzieningen voor makers in de brede zin toegankelijk blijven en zichtbaarder worden voor publiek willen we inzetten op een aantal punten:

- We gaan de instroom van nieuw talent bevorderen met een vast aantal ateliers voor (jonge) nieuwe makers.
- We gaan de instroom van nieuw talent bij broedplaatsen ondersteunen door middel van een projectsubsidiering.
- We brengen een stroomversnelling binnen het atelierbestand op gang waardoor ateliers vaker beschikbaar komen.
- We organiseren doorstroom van bestaand talent naar andere aanbieders van atelierruimte.
- We versterken bestaande relaties door een aanpassing te doen aan de subsidiemethodiek.
- We gaan een digitaal platform inrichten die de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het netwerk van de creatieve sector vergroot.

Wat is hiervoor nodig

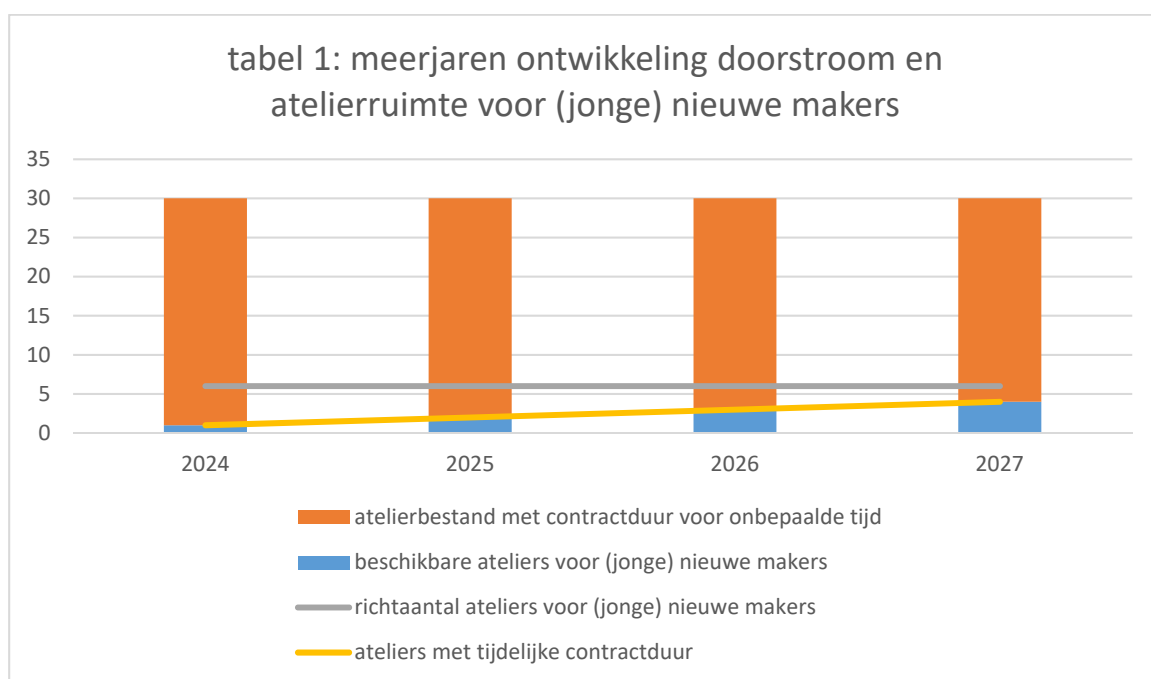
Instroom van nieuw talent bij ateliervoorzieningen

We vinden het belangrijk dat (jong) nieuw talent de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. Om zeker te zijn dat die ruimte er is, gaan we een vast aandeel (20%) van het atelierbestand beschikbaar stellen voor (jonge) nieuwe makers. Hiermee zorgen we ervoor dat er instroom van (jong) nieuw talent op gang komt maar ook blijft.

Voor een werkbare toewijzing van ateliers aan deze doelgroep onderscheiden we (jonge) nieuwe makers als makers die niet langer dan 2 jaar geleden een kunstvakopleiding hebben afgerond.

Op basis van het huidige aanbod komt 20 procent neer op 6 ateliers van de in totaal 30 ateliers in de stad. Bij een eventuele groei van het atelierbestand groeit het aandeel voor (jonge) nieuwe makers navenant.

In overleg met de atelierorganisaties zal met ingang van 1 januari 2025 worden ingezet op het realiseren van deze doelstelling. Dit betekent dat elk vrijgekomen atelier wordt toegewezen op basis van deze voorwaarde tot het percentage van 20% is bereikt. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling zien die leidt tot een groei van het aantal ateliers dat beschikbaar komt voor deze doelgroep.

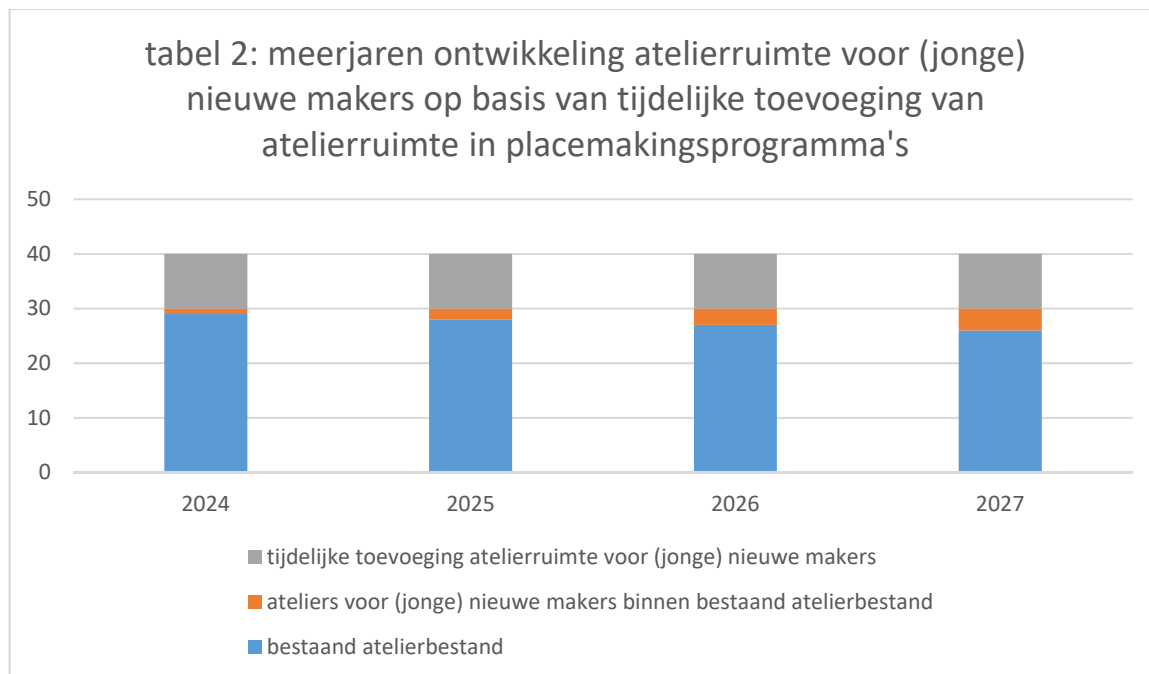
Op basis van de in deze tabel getoonde ontwikkeling, zal het richtgetal van 6 ateliers voor (jonge) nieuwe makers pas op zeer lange termijn zichtbaar worden.

Start aanpassing atelierbeleid	Gemeente	Atelierorganisaties
01-01-2025	<ul style="list-style-type: none"> Opdrachtgever Aanpassen subsidieregeling 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoerder Doorvoeren contractwijzigingen Toewijzen atelierruimte

Instroom van nieuw talent bij ateliervoorzieningen

Door op korte termijn een ruimteclaim te doen voor maakplaatsen voor kunstenaars in de verschillende placemakingsprogramma's van stedelijke ontwikkelingen, willen we inzetten op een toevoeging van een aantal ateliers (jong) nieuw talent. Daarmee willen we het beoogde effect van in-

stroom en doorstroom versnellen. (zie onderstaande tabel) Om dit te bereiken sluiten we aan bij de visievorming van verschillende stedelijke ontwikkelingstrajecten. (SHE, KMS, HVZ).

De toevoeging van een 10 tal ateliers biedt een kans om nieuwe vormen van ateliers/werkplaatsen te realiseren die een impact hebben op de directe leefomgeving en daarmee intrinsieke waarde toevoegt aan de fysieke ruimte en zowel sociaal-maatschappelijk als economisch rendement oplevert. In een nader in te vullen projectplan willen we hiervoor een model vormgeven dat aan deze eisen voldoet.

Start aanpassing atelierbeleid	Gemeente	Atelierorganisaties
2024	<ul style="list-style-type: none"> Opdrachtgever Opstellen subsidieregeling 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoerder Toewijzen atelierruimte

Instroom van nieuw talent bij creatieve broedplaatsen

We willen met een projectsubsidie voor creatieve broedplaatsen, jonge makers en creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo. We willen met deze subsidieregeling de broedplaatsen de mogelijkheid geven hun ruimtes op projectbasis aan te bieden voor nieuwe- en bestaande makers, voor publiek maar ook voor sociaal-maatschappelijke projecten.

Binnen de subsidieregeling onderscheiden we 4 keuzeonderdelen die elk gebaseerd zijn op de principes van maken en raken. Hiermee willen we de broedplaatsen ondersteunen in de exploitatie en de programmering.

Artist in Residency	Projectsubsidie voor particuliere maker	€ -- (vast bedrag) per m2	Maken
Collectief in Residency	Projectsubsidie voor groep makers	€ --(vast bedrag) per m2	Maken
Community projecten	Samenwerkingsproject met maatschappelijke impact	Eenmalig € 5.000	Raken
Programmering	Publiekelijke activiteit of evenement	Eenmalig € 5.000	Raken
		Op basis van een of meerdere onderdelen maximum aan te vragen per broedplaats: <ul style="list-style-type: none"> € 25.000 projectsubsidie 	

In aanloop naar de formulering van de formulering van het nieuwe omgevingsprogramma kunst & cultuur vanaf 2027 willen we deze regeling als pilot inzetten voor een periode van 2 jaar. Na deze periode willen we aan de hand van vooraf opgestelde beleidsindicatoren de impact en reikwijdte van de regeling evalueren en hiermee beoordelen of deze vorm passend is voor continuering.

Start beleidswijziging	Gemeente	Broedplaatsen
01-01-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieverlener • Opstellen subsidieregeling • Opstellen beleidsindicatoren 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerder

Stroomversnelling binnen het bestaande atelierbestand

Belangrijkste wijziging ten opzichte van het huidige atelierbeleid is het doorvoeren van een model van stroomversnelling voor het gehele atelierbestand.

Hierdoor komen ateliers sneller en vaker beschikbaar. Daarmee brengen we meer (jong) nieuw talent in de gelegenheid om zich te vestigen in Hengelo. We willen voorkomen

dat ateliers eindelijk bezet blijven en willen daarom toe naar tijdelijke huurcontracten voor atelierruimte van 5 jaar. Betaalbare ateliers komen hierdoor vaker beschikbaar. (zie tabel 2)

Naast doorstroom verschaft deze beleidsaanpassing ook duidelijkheid voor de verhuurders en huurders en de verwachtingen die zij hebben naar elkaar.

Start beleidswijziging	Gemeente	Atelierorganisaties
01-01-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieverlener • Aanpassen subsidieregeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerder • Aanpassen huurcontracten voor toekomstige huurders

Doorstroom van talent

We willen samen met lokale en regionale aanbieders van vastgoed inventariseren hoe de vraag en het aanbod voor werkruimte voor beeldend kunstenaars zich tot elkaar verhouden en welke mogelijkheden hier liggen. Door de vraag en het aanbod voor werkruimte voor kunstenaars inzichtelijk en toegankelijk te maken, organiseren we de

mogelijkheid om vanuit een gesubsidieerd atelier door te stromen richting aanvullend aanbod van werkruimte. Mede met behulp van een digitaal platform willen we de vraag en het aanbod van overige aanbieders van werkruimte voor kunstenaars toegankelijk maken.

Start beleidswijziging	Gemeente	Vastgoed partners
01-01-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeker aanvullend aanbod • Aanbesteder digitaal platform 	<ul style="list-style-type: none"> • Bemiddelaar

Het creëren van een onderstroom

Naast het monitoren van de doelstelling van doorstroom willen we kunnen meten in hoeverre het aanbod passend is bij de vraag. Dit willen we doen met kwantitatieve- kwalitatieve beleidsindicatoren. Dit zijn meetbare resultaten aan de hand waarvan monitoring en voortgang op beleidsdoelen inzichtelijk wordt gemaakt en geëvalueerd.

Met kwantitatieve monitoring willen we meer inzicht krijgen van het gebruik van ateliers. Door herziening van huurcon-

tracten willen we oneigenlijk gebruik zoals opslag tegengaan.

Met kwalitatieve beleidsindicatoren willen we de impact en relevantie van de ateliervoorzieningen inzichtelijk maken en vergroten. Hiervoor willen we beleidsindicatoren opnemen in de bestaande subsidieregeling gebaseerd op het cultureel waardenmodel. Voorbeelden hiervan zijn indicatoren die inzicht geven in hoeverre er samenwerking wordt gevonden met andere partners in de stad.

Start beleidswijziging	Gemeente	Atelierorganisaties
01-01-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieverlener • Vormgeven subsidieregeling • Aanpassen subsidiemethodiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoerder • Doorvoeren contractwijzigingen • Monitoring output op basis van beleidsindicatoren

Zichtbaarheid en toegankelijkheid van de creatieve sector vergroten

Op dit moment zijn de ateliervoorzieningen weinig zichtbaar. Dit maakt dat het voor nieuwe of bestaande kunstenaars moeilijk is om toe te treden tot het netwerk van de beeldende kunst in Hengelo. In de uitkomsten van de plenaire sessie met stakeholders komt naar voren dat er een actieve "scene" gemist wordt waarbinnen ontmoeting plaats heeft en samenwerkingen tot stand kunnen komen.

Om de zichtbaarheid van de creatieve sector te vergroten willen we een digitaal platform inrichten ten behoeve van de beeldende kunst in Hengelo. Dit platform moet zowel plek bieden aan een vraag- en aanbod functie voor atelierruimte als ook een digitale portaal bieden voor de gemeentelijke kunstcollectie. Door de toevoeging van een agendafunctie

voor alles dat er op het gebied van de beeldende kunst in de stad te beleven is, vergroten we de toegankelijkheid van het netwerk van beeldende kunst.

Door de vraag en het aanbod van werkruimte voor kunstenaars centraal aan te bieden wordt de zichtbaarheid van beide atelierorganisaties vergroot. Daarnaast worden zij ontlast met het administreren van de in- en doorstroom van kunstenaars.

Een actief platform bij aan de beleving en levendigheid van zowel makers als publiek. Door dit platform te koppelen aan het bestaande platform van Hengelo Promotie vergroten we het bereik.

Start beleidswijziging	Gemeente	Aanbesteding
01-01-2025	• Aanbesteder	• Uitvoerder

Conclusie

Om in de toekomst relevant te blijven voor de creatieve sector en het vestigingsklimaat voor (jonge) nieuwe makers een impuls te geven, gaan we samen met de atelierorganisaties het huidige atelieraanbod zo ontsluiten dat hiermee ruimte komt voor de instroom van nieuw talent. Hierbij richten we ons naast de gesubsidieerde ateliers op projectruimte bij creatieve broedplaatsen.

Door een overgang van contractvormen van onbepaalde naar bepaalde tijd van 5 jaar, brengen we een stroomversnelling op gang binnen het huidige atelierbestand. Hierdoor komen ateliers vaker beschikbaar.

Door verbinding te leggen met overige aanbieders van werkruimte in de stad willen we, naast ruimte bieden aan (jong) nieuw talent, bestaand talent behouden door doorstroom te faciliteren.

Met een aanpassing van de subsidiemethodiek richten we meer op de kwalitatieve output van de ateliervoorzieningen en willen we een onderstroom op gang brengen die op de

lange termijn bijdraagt aan de zichtbaarheid van professioneel beeldend kunstenaars.

Door het netwerk van de creatieve sector zichtbaarder en toegankelijker te maken voor nieuwe makers en publiek vergroten we haar impact. Dit willen we doen door een digitaal platform in te richten waarin een aantal bestaande en nieuwe functies plaats moeten krijgen.

Met dit uitvoeringsprogramma willen we met aanpassingen aan het huidige beleid en nieuwe initiatieven de verbinding leggen tussen bestaande en nieuwe voorzieningen in relatie tot (jong) nieuw talent. We bieden fysiek de ruimte voor verjonging en vernieuwing en versterken de zichtbaarheid van de creatieve sector. Door monitoring en prestatieafspraken gebaseerd op beleidsindicatoren willen we in de jaren tot aan de formulering van de nieuwe cultuurnota in 2027 inzicht krijgen in hoe de uitvoering van dit programma voor beeldende kunst en vormgeving bijgedragen heeft aan de vooraf gestelde doelen en ambities.

Aanbevelingen

(op basis van plenaire sessies stakeholders en advies adviescommissie BKV)

Instroom van nieuw talent

vestigingsklimaat talent

Om het vestigingsklimaat voor (jonge) nieuwe makers te versterken zijn er naast de aanwezigheid van betaalbare atelierruimte aanvullende randvoorwaarden die meewegen. Hierbij valt te denken aan betaalbare huisvesting en de aanwezigheid van voorzieningen, activiteiten en evenementen passend bij deze doelgroep. Dit bevestigt dat het boeien en binden van talent een bredere opgave is dan alleen de beeldende kunst. Deze opgave wordt gemeente breed opgepakt in samenspraak met partners in de stad. De uitkomsten van de in het atelierbeleid opgenomen beleidswijzigingen en de gesprekken met stakeholders kunnen bovendien als opmaat dienen om te komen tot een nieuwe kunst en cultuurvisie vanaf 2027.

Plek voor bestaand talent

Inzet van het atelierbeleid is om door middel van een model van doorstroom meer ruimte te kunnen bieden aan (jong) nieuw talent. Het belang van de aanwezigheid van bestaand talent is relevant. De in het atelierbeleid opgestelde aanpassingen voor het atelierbestand zijn een manier om de ateliervoorzieningen voor kunstenaars wendbaar in te zetten op bestaande vraag en aanbod. Daarnaast brengt doorstroom een dynamiek op gang en gaat oneigenlijk gebruik van atelierruimte tegen.

Monitoring vraag en aanbod

Hierbij is het van groot belang om zicht te houden op hoe de vraag en het aanbod veranderen. Om dit inzichtelijk te maken zullen er aanvullende afspraken moeten worden

gemaakt met de atelierorganisaties en broedplaatsen die atelierruimte aanbieden voor monitoring. Teneinde tot een al dan niet gedifferentieerd aanbod van ateliers te komen, passend bij de vraag (bijvoorbeeld door middel van korte, middellange en lange contractduren). Een volgende aanbeveling is om op basis van het opgedane inzicht te komen tot een richtaantal van benodigde atelierruimte in Hengelo. Deze kan als uitgangspunt worden meegenomen bij overwegingen binnen gemeentebeleid en bij stadsontwikkeling.

Instroom van nieuw talent

Nieuwe kunstdisciplines

(jong) nieuw creatief talent is binnen andere kunstdisciplines actief dan alleen de klassieke kunstdisciplines zoals schilderkunst of beeldhouwkunst. Om zeker te zijn dat de in het atelierbeleid beoogde resultaten ook de juiste doelgroep bedienen is het nodig om goed in contact te staan met deze doelgroep en te onderzoeken waar de behoeftes liggen in relatie tot werkruimte.

Subsidieproces

Om de projectsubsidie voor broedplaatsen goed te laten werken moet deze toegankelijk en laagdrempelig worden vormgegeven met oog voor de wensen van broedplaatsen en de bij hen actieve makers.

Stroomversnelling binnen het atelierbestand

Risico leegstand

De inzet op de doelgroep van (jong) nieuw talent veronderstelt dat deze er is. Wanneer de ruimtevraag uitblijft is er een risico van leegstand binnen het atelierbestand.

Monitoring van de atelierbezetting en de ruimtevrage wordt belangrijk bij het effectueren van doorstroom.

Doorstroom talent

Aanbod van niet gesubsidieerde ateliers

Talent dat na een huurperiode van 5 jaar uitstroomt uit een gesubsidieerd atelier is aangewezen op overige aanbieders van werkruimte. Wanneer niet duidelijk is of deze ruimte er is en of deze betaalbaar kan worden gehuurd ontstaat het risico van leegloop van bestaand talent. Om dit te voorkomen is bemiddeling tussen de gemeente, de ateliervoorzieningen en vastgoedondernemers van belang.

Onderstroom (zichtbaarheid en subsidieproces)

Zichtbaarheid van de beeldende kunst

De aanbesteding van een aanbieder van een digitaal platform voor de beeldende kunst kan een aantal functies

samenbrengen (gemeentelijke kunstcollectie, agenda beeldende kunst, vindbaarheid beeldende kunst voorzieningen en een portaal voor de vraag en aanbod van atelierruimte). Om deze functies goed bij elkaar te brengen en de reikwijdte van een digitaal platform te waarborgen moet met zorg naar de kwaliteit van het platform worden gekeken. Daarnaast vraagt dit commitment en samenwerking van alle stakeholders.

Subsidieproces

Om met subsidies meer te sturen op de maatschappelijke impact en zichtbaarheid van de beeldende kunst in de stad te vergroten is het nodig om de subsidieprocessen zo in te richten dat de nadruk op deze resultaten ligt. Daarnaast kan er een verbetering worden gedaan aan de toegankelijkheid en complexiteit van verschillende regelingen.

Colofon

xxxxxx 2021. Uitgave van de gemeente Hengelo. Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten ontleend worden.

Bijlage 1 Uitkomst plenaire sessie 1

Rode lijn plenaire sessie

Beschikbaarheid

Tot op heden maken kunstenaars voor atelierruimte veelal gebruik van leegstaande panden. Er zijn zorgen over de toekomstige beschikbaarheid van die panden door de toenemende druk van woningnood en navenante vastgoedprijzen. Verder wordt genoemd dat het imago van kunstenaars als tijdelijk beheerders van leegstand niet altijd op positieve reacties van makelaars of gebouweigenaren kan rekenen. Het aantal beschikbare ateliers lijkt op basis van de gesprekken en bestaande wachtlijsten voor een groot deel te voorzien in de behoefte die er binnen Hengelo is voor atelierruimtes.

Kosten

Een meer acute zorg is er over de energieprijzen. Ateliers zijn veelal gevestigd in leegstaande panden die vaak een achterstand hebben in het onderhoud/ verduurzaming of staan op de lijst voor sloop. Gevolg hiervan is dat de kosten voor energie snel kunnen oplopen gezien de huidige energietarieven. Onderliggend zal het voornemen van de gemeente voor het hanteren van een kostprijsdekkende huur gevolgen hebben voor de financieringsdruk en administratiedruk van verschillende instellingen.

Organisatie

SWWK en Ateliers93 beheren en verhuren vaste atelierruimtes. OOGST een Möllerwerf zijn broedplaatsen en beheren en exploiteren binnen die hoedanigheid enkele maakplaatsen. Bij SWWK zijn er urgente zorgen over de bestuurstaken. Het huidige bestuur is uittredend en heeft nog geen opvolging. Ateliers93 is na nieuwe huisvesting teruggegaan in het aantal ateliers dat wordt verhuurd. Groei in het aantal ateliers is niet gewenst.

Toetsing professionaliteit

Bij een aanvraag voor atelierruimte vormt de toetsing van de professionaliteit van betreffende kunstenaar de basis voor toekenning. De broedplaatsen gaan hier anders mee om. Met name OOGST maakt geen onderscheid tussen professionele makers, autodidacten en anderen, bijvoorbeeld ondernemers.

Vragen/stellingen voor plenaire sessie

Aan de hand van onderstaande stellingen is er een open discussie gevoerd.

Beschikbaarheid

- Iedere kunstenaar die dat wil, kan binnen een jaar atelierruimte vinden in Hengelo
 - Wat doen organisaties zelf aan vindbaarheid/zichtbaarheid
 - Worden er activiteiten georganiseerd?

Toetsing

- We hanteren allemaal dezelfde voorwaarden waar een kunstenaar aan moet voldoen om gebruik te mogen maken van een ruimte.
 - Worden er toetsingscriteria gehanteerd
 - Welke zijn dit
 - Wordt er een rol van de gemeente hierin verwacht?

Vindbaarheid

- Hoe vindt een kunstenaar die niet in circuit zit een atelierruimte?
- Wordt er actief ingezet op het vergroten van de zichtbaarheid?
- Worden er promotionele activiteiten georganiseerd?

Samenwerking

We zien zowel de ateliers als de broedplaatsen als maakplaatsen. We zijn ons er ook van bewust dat er verschillen zijn. (zijn er voorbeelden van andere steden hierin?)

- Wat zijn de drie belangrijkste verschillen en drie belangrijkste overeenkomsten tussen ateliers en broedplaatsen?
 - Wordt er samengewerkt met andere uitvoeringsorganisaties?
 - Worden er onder de leden gezamenlijke activiteiten georganiseerd zoals exposities?
 - Opnemen in enquête kunstenaars
- Zijn er maakplaatsen beschikbaar die samenwerking mogelijk maken?

Vestigingsklimaat

- Voorziet het huidige aantal ateliers in een gunstig vestigingsklimaat voor kunstenaars in Hengelo?
- Door de ontwikkeling van broedplaatsen wordt voorzien in de behoefte van projectruimtes.

Doorstroom en doorgroei

Inleiding: wens gemeente; we willen een gezond vestigingsklimaat waarbij genoeg ruimte is voor jonge nieuwe makers (net afgestudeerden, of anderen). Beleid dat voorziet in doorstroom voorziet in die behoefte. Verder is het niet wenselijk dat ateliers bijvoorbeeld als opslag gebruikt worden.

- Alle nieuwe contracten voor gesubsidieerde atelierruimtes hebben een tijdelijk contractduur (3 jaar) waarna toetsing bepaald of het contract verlengd wordt of niet.
 - Professionaliteitstoetsing (rol adviescommissie)
 - Voorbeeld Dordrecht

Uitkomst plenaire sessie 2

Doorstroom binnen het atelierbestand

- Een model van doorstroom voor het gehele atelierbestand wordt als een begrijpelijke methodiek ervaren.
- Er zijn wel zorgen over de kansen en mogelijkheden voor bestaand talent.
- Er zijn zorgen over het risico van leegstand wanneer nieuw talent zich niet aandient.
- Er zijn zorgen over de technische uitvoering en haalbaarheid van doorstroom als het gaat om:
 - o Toewijzing
 - o Uitstroom
 - o Tijdelijke contractvormen
- Wanneer er geen toevoeging wordt gedaan aan het huidige atelierbestand wordt de invoer van een doorstroommodel als kaalslag ervaren.

Projectsubsidie broedplaatsen

- De inrichting van een projectsubsidie wordt als een broodnodige toevoeging op de subsidiemogelijkheden ervaren.
- Wel zijn er kanttekeningen bij de toepasbaarheid van zo'n regelingen op de verschillende broedplaatsen. Ze verschillen namelijk van profiel en werkwijze.
- Er zijn zorgen over de beperkende voorwaarden van stapeling van subsidiemogelijkheden. Zo is er de afspraak tussen de gemeente Hengelo en Hengelo Promotie dat wanneer een subsidie een aanvraag indient bij de één er niet een aanvraag bij de ander kan worden gedaan.

Zichtbaarheid van makers en vindbaarheid van voorzieningen voor beeldende kunst

- Het belang van een centrale vindplaats (digitaal platform) van wat er allemaal op het gebied van de beeldende kunst gebeurt in de stad wordt breed gedeeld.
- Hierbij wordt wel opgemerkt dat een digitaal platform in de basis geen oplossing is. De kwaliteit van zo'n platform en de gezamenlijke input van de betrokken stakeholders zijn belangrijke voorwaarden voor een succesvol platform waar ook iets vanuit gaat. Het loont de moeite om hierin zorgvuldig te overwegen in samenspraak met stakeholders.
- Er liggen kansen om de zichtbaarheid van de verschillende instellingen, verenigingen en voorzieningen voor beeldende kunst te vergroten door meer samen te werken en met elkaar in gesprek te gaan en te blijven.

Tenslotte

De besproken onderwerpen en de ontmoeting van verschillende stakeholders in relatie tot het atelierbeleid is een positief ervaren. Hierbij is de wens uitgesproken om een vervolg te geven aan deze vorm van overleg en uitwisseling van ideeën.

Aandachtspunten bij het ontwikkelen van een nieuw uitvoeringsbeleid:

De commissie waardeert de ambitie van de gemeente om beleid te maken voor werkruimte voor jong/nieuw talent. De commissie wil daarbij wijzen op enkele aandachtspunten:

- **Definieer de doelgroep**
Allereerst wordt opgemerkt dat het belangrijk is om inzicht te hebben in de statistische aanleiding en ambities: hoeveel talent is er aanwezig, en voor hoeveel jonge kunstenaars en creatieven moet er uiteindelijk ruimte worden gemaakt? Daarbij adviseert de commissie ook om actief in gesprek te gaan en te blijven met jonge makers en creatieve broedplaatsen over hun behoeftes en wensen. Deze informatie is essentieel voor het stellen van nieuwe werkbare beoordelingskaders en de aanpassingen in de subsidiemethodiek.
- **Ontwikkel een (nieuwe) totaalvisie**
De commissie adviseert de gemeente om te werken aan een (vernieuwde) visie op de ambitie om jong en nieuw talent te werven. Daarbij moet ook de ambitie zelf tegen het licht gehouden worden, want: wat is de noodzaak voor jonge kunstenaars om zich te vestigen in Hengelo, en welke meerwaarde hebben deze kunstenaars voor de stad? Welk culturele klimaat wordt hierbij nagestreefd?
- **Basisvoorzieningen**
De commissie onderstreept daarbij de noodzaak van het voorzien in andere voorwaarden die belangrijk zijn voor het aantrekken en behouden van deze doelgroep. Denk hierbij aan de voldoende beschikbaarheid van betaalbare woonruimte en een aantrekkelijke binnenstad, festivals en evenementen.
- **Trends en ontwikkelingen**
Een belangrijke trend die de commissie constateert is de ontwikkeling van discipline-overstijgende projecten. Vormgevers werken vaker samen met kunstenaars of theatermakers. De gemeente Hengelo draagt vanuit de Cultuurregio al bij aan projecten als Cross-TIC: hoe kunnen deze projecten verder ingezet worden om jonge en nieuw talent te stimuleren en vast te houden?

Kansen en uitdagingen volgens de commissie:

- **Financiën**
De commissie mist een financiële onderbouwing en adviseert de getoonde ambitie te vertalen in een investering door de gemeente Hengelo. De commissie vraagt zich af of de gemeente Hengelo dit met gesloten beurs voor elkaar wil krijgen?
- **Doorberekening**
De commissie ziet graag een doorberekening voor de beoogde doelgroep op basis van de kosten voor het huren van een Hengeloos atelier op dit moment. Daarbij moet oog zijn voor de (vaak) preciaire financiële situatie van jonge en/of nieuwe kunstenaars.
- **Externe partijen**
De commissie adviseert het doorstromen van bestaand talent naar andere aanbieders van atelierruimtes nader te onderzoeken. Want, hoe realistisch is deze oplossing? En: als er al plek is bij andere aanbieders, waarom zou jong/nieuw talenten hier dan geen gebruik van kunnen maken?
- **Nieuwe projectsubsidies**
De commissie waardeert het voorstel voor een nieuwe vorm van projectsubsidies. Wel merkt de commissie hierbij op dat de relatie tussen een subsidiebedrag en benodigde vierkante meters niet altijd op gaat. De impact en publieksbereik van een project/broedplaats en de diversiteit in de verschillende makers zijn immers ook belangrijke resultaten van kunst- en cultuurprojecten. De commissie adviseert ook om deze aanvraagprocedure eenvoudig en gemakkelijk vorm te geven. Een te ingewikkelde procedure vormt vaak een (te) grote barrière voor (jonge) makers en

creatieve broedplaatsen.

- **Structurele ondersteuning**
Zijn er voldoende regelingen beschikbaar zodat kunstenaars, -collectieven of creatieve broedplaatsen bijvoorbeeld langduriger ondersteund kunnen worden? Zijn de bestaande procedures voor cultuursubsidies snel, toegankelijk en adaptief genoeg? Dat wil zeggen: is de gemeente in staat huidige regelingen aan te passen aan de behoeften van de beoogde doelgroep?
- **Nieuwe vormen van aanvragen**
Een idee kan zijn om sessies voor makers en broedplaatsen te organiseren om hun plannen en ambities te presenteren op hun eigen creatieve manier in plaats van alleen te beoordelen op een 'goed' geschreven subsidie aanvraag – inspiratie: kijk eens hoe bijvoorbeeld het stimuleringsfonds omgaat met talentontwikkeling en het bereiken van jonge makers: <https://www.stimuleringsfonds.nl/subsidies/scout-nights-2024>
- **Sociaalmaatschappelijke projecten**
De commissie leest met instemming dat er meer aandacht komt voor de samenwerking tussen culturele partijen en sociaalmaatschappelijke projecten. De commissie adviseert deze mogelijkheden en kansen verder te onderzoeken: welke kansen zijn er op dit vlak, hoe verrijkt dit Hengelo, en wat leeft er al in Hengelo waarbij makers eventueel kunnen aansluiten?

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo